

עין משפט
ור מוצה

נא:

שלושה שאכלו פרק שביעי ברכות

מסורת הש"ס

א) פסחים ק"ד, מ"ב ט"ז, ט"ח
ב) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח
ג) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח
ד) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח
ה) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח
ו) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח
ז) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח
ח) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח
ט) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח
י) פסחים ק"ד, ט"ז, ט"ח

תורה אור השלם

- 1. ב"ב שיעור א' ע"ב
2. ב"ב שיעור א' ע"ב
3. ב"ב שיעור א' ע"ב

הגהות הב"ח

א) ר"ח ט"ז ע"ב
ב) ר"ח ט"ז ע"ב
ג) ר"ח ט"ז ע"ב

גיליון הש"ס

ג' פ"א ע"ב
ד' פ"א ע"ב
ה' פ"א ע"ב

מוסף רש"י

אין מסתיר על כוס של ברכה...
ב) לומר של יסוד דעת המבין...
ג) כוס של ברכה...
ד) כוס של ברכה...
ה) כוס של ברכה...
ו) כוס של ברכה...
ז) כוס של ברכה...
ח) כוס של ברכה...
ט) כוס של ברכה...
י) כוס של ברכה...

רב ניסים גאון

תירי ראשון תירי
תירי קודם
עיקר משנת מבית ב"ח
ה' פ"א ע"ב
ה' פ"א ע"ב
ה' פ"א ע"ב

אין נעבד לחומר. אלא חסידים שמאל לימין נשעת ברכה: שמתע
ילפא. שלא יסגר לה כוס של ברכה: קמה בויפרא. עמדה בעמק:
כל יין שנחבית ככוס של ברכה הוא
לשמי מר (א) אגנא. מוסדורי מלי.
ממחירי בעמירות ירכו תמיד דברים:
וממטרטוי כלמי. וממשהקי גנדיס
מרגמי כלתמא: אין מסתין.
משאחו עד שיכרך: כוס שני. שהוא
של זוגות והעומד (ב) על שלתמו
ושמי זוגות ניזוק על ידי שדים: כפליס.
זוגות: הכון לקראת (ג) דגנדיס
נאליס ולא דגנדי פוערות: מסב.
במטה דרך הסכה: והלפא כנולו
ישב ומכרך:

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים וכו' בסעודה. שמלקו
בהלכות סעודה: מכרך על
היוס. בקידוש סעודת וימים: כוונס:
ואחר כך מוזנין אס כפוס. יין הנכא
לפני המזון כדלמדין פניקס יליל
מכרכין (לפני ג) הסכו אע"פ שנטל
כו' הכילו להס יין וכו' וקלמרי ג"ש
נטלין לידים ואחר כך שומים את
הכוס ואוכלים סעודתם בהיהא נטילה
ז"ה אומרים מוזנין את הכוס ושומין
אזומו ואחר כך נטלין לידים. וטעמא
דמזויהו מפרש בגמרא: מקנה ידיו
במפס. מנטילת מים ראשונים:
ומניה על השולחן. מקנה זה ידיו
תמיד מנוהמת התבשיל: ז"ה אומרים.

על הכר או על הכסת יניחה אחרי
כן וסס יקנה זה ידיו תמיד. וטעמא
מפרש בגמ' (א) מכרכין אס היוס.
מקוס שאלכו אס אס הסכו על גני
מקדש מכרכים אס הקרקע או אס
הקדש על השלחן מכרכין את השלחן
מזוירי אולכין שנתפזרו עליו: ואחר
כך נטלין לידים. מים אחרונים: נר
ומזון. מי שאין לו אלא כוס אחד
במזל' שנת מניחו עד לאחר המזון
וסודר עליו נר ומזון וכשמים והכדלה
כו': אין מכרכים על פני הכוס
של עכ"פ ושל מים. טעם דלכילה
מפרש בגמרא (ב) שיאסו. שיהו נהנים
ממנו: עד כדי שיעטל המזון.
מפרש שיעורא בגמ' (ג) מכרך על היין.
בגמרא (ד) מפרש פלוגמיהו: עונין אמן
אחר ישראל המכרך. אפילו לא שמע
אלא סוף ברכה אלא לא נאמר כותי
שמה לכן להר גריזים: גמ' שפיוס
גורס לין שיבא. כוס זה לא נא אלא
כשכל שנת לקידוש: וכבר קדש פיוס.
משקבלו עליו או מאלת הכוכבים:
ועדיין יין לא נא. שלחן וכסס שקדס
לכניסה קן קודם לברכה: שפיו
גורס לקדושה שאמר. שסס אין יין
לא מקדשין. והמקדש על הפת גס הוא
במקוס יין ונכרת הפת קודמת:
פדיר קודם. נפקא לן שמתכנת זמחיס

אין נעבד לחומר. אלא חסידים שמאל לימין נשעת ברכה: שמתע
ילפא. שלא יסגר לה כוס של ברכה: קמה בויפרא. עמדה בעמק:
כל יין שנחבית ככוס של ברכה הוא
לשמי מר (א) אגנא. מוסדורי מלי.
ממחירי בעמירות ירכו תמיד דברים:
וממטרטוי כלמי. וממשהקי גנדיס
מרגמי כלתמא: אין מסתין.
משאחו עד שיכרך: כוס שני. שהוא
של זוגות והעומד (ב) על שלתמו
ושמי זוגות ניזוק על ידי שדים: כפליס.
זוגות: הכון לקראת (ג) דגנדיס
נאליס ולא דגנדי פוערות: מסב.
במטה דרך הסכה: והלפא כנולו
ישב ומכרך:

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים וכו' בסעודה. שמלקו
בהלכות סעודה: מכרך על
היוס. בקידוש סעודת וימים: כוונס:
ואחר כך מוזנין אס כפוס. יין הנכא
לפני המזון כדלמדין פניקס יליל
מכרכין (לפני ג) הסכו אע"פ שנטל
כו' הכילו להס יין וכו' וקלמרי ג"ש
נטלין לידים ואחר כך שומים את
הכוס ואוכלים סעודתם בהיהא נטילה
ז"ה אומרים מוזנין את הכוס ושומין
אזומו ואחר כך נטלין לידים. וטעמא
דמזויהו מפרש בגמרא: מקנה ידיו
במפס. מנטילת מים ראשונים:
ומניה על השולחן. מקנה זה ידיו
תמיד מנוהמת התבשיל: ז"ה אומרים.

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים שבין בית שמאי ובין בית הלל בסעודה ב"ש אומרים מכרך
על היום ואח"כ מכרך על היין וב"ה אומרים מכרך על היין ואחר כך
מכרך על היום ב"ש אומרים נטלין לידים ואח"כ מוזנין את הכוס וב"ה אומרים
מוזנין את הכוס ואח"כ נטלין לידים ב"ש אומרים מקנה ידיו במפה ומניחה
על השלחן וב"ה אומרים על הכסת ב"ש אומרים מכרכין את הבית ואח"כ
נטלין לידים וב"ה אומרים נטלין לידים ואח"כ מכרכין את הבית ב"ש
אומרים נר ומזון כשמים והכדלה וב"ה אומרים נר וכשמים מזון והכדלה
ב"ש אומרים שברא מאור האש וב"ה אומרים ב"רא מאורי האש אין
מכרכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם ולא על הנר ולא על הבשמים
של מתים ולא על הנר ולא על הבשמים של ע"ז ואין מכרכין על הנר
עד שיאורו לאורו מי שאכל ושכח ולא בירך ב"ש אומרים יחזור למקומו
ויברך וב"ה אומרים יברך במקום שזכר ועד מתי מכרך יעד כדי שיתעבל
המזון שבמעיו (א) כא להן יין אחר המזון אם אין שם אלא אותו כוס בית
שמאי אומרים מכרך על היין ואח"כ מכרך על המזון ובית הלל אומרים
למכרך על המזון ואח"כ מכרך על היין ועונין אמן אחר ישראל המכרך
ואין עונין אמן אחר כותי המכרך עד שישמע כל הברכה כולה: גמ' יחנו
רבנן דברים שבין ב"ש וב"ה בסעודה ב"ש אומרים מכרך על היום ואח"כ
מכרך על היין שהיום גורם לין שיבא וכבר קדש היום ועדיין יין לא נא
ב"ה אומרים מכרך על היין ואח"כ מכרך על היום שהיין גורם לקדושה
שתאמר (ב) דבר אחר ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר
ושאינו תדיר תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה מאי ד"א וכי תימא תדירה
והכא חדא ה"נ תרתי נינהו ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה
תדיר ושאינו תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה פשיטא דהא נפקא
בת קול איבעית אימא קודם בת קול ואיבעית אימא לאחר בת קול
ורבי

אין מסתיר על כוס של ברכה...
ב) לומר של יסוד דעת המבין...
ג) כוס של ברכה...
ד) כוס של ברכה...
ה) כוס של ברכה...
ו) כוס של ברכה...
ז) כוס של ברכה...
ח) כוס של ברכה...
ט) כוס של ברכה...
י) כוס של ברכה...

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים וכו' בסעודה. שמלקו
בהלכות סעודה: מכרך על
היוס. בקידוש סעודת וימים: כוונס:
ואחר כך מוזנין אס כפוס. יין הנכא
לפני המזון כדלמדין פניקס יליל
מכרכין (לפני ג) הסכו אע"פ שנטל
כו' הכילו להס יין וכו' וקלמרי ג"ש
נטלין לידים ואחר כך שומים את
הכוס ואוכלים סעודתם בהיהא נטילה
ז"ה אומרים מוזנין את הכוס ושומין
אזומו ואחר כך נטלין לידים. וטעמא
דמזויהו מפרש בגמרא: מקנה ידיו
במפס. מנטילת מים ראשונים:
ומניה על השולחן. מקנה זה ידיו
תמיד מנוהמת התבשיל: ז"ה אומרים.

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים שבין בית שמאי ובין בית הלל בסעודה ב"ש אומרים מכרך
על היום ואח"כ מכרך על היין וב"ה אומרים מכרך על היין ואחר כך
מכרך על היום ב"ש אומרים נטלין לידים ואח"כ מוזנין את הכוס וב"ה אומרים
מוזנין את הכוס ואח"כ נטלין לידים ב"ש אומרים מקנה ידיו במפה ומניחה
על השלחן וב"ה אומרים על הכסת ב"ש אומרים מכרכין את הבית ואח"כ
נטלין לידים וב"ה אומרים נטלין לידים ואח"כ מכרכין את הבית ב"ש
אומרים נר ומזון כשמים והכדלה וב"ה אומרים נר וכשמים מזון והכדלה
ב"ש אומרים שברא מאור האש וב"ה אומרים ב"רא מאורי האש אין
מכרכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם ולא על הנר ולא על הבשמים
של מתים ולא על הנר ולא על הבשמים של ע"ז ואין מכרכין על הנר
עד שיאורו לאורו מי שאכל ושכח ולא בירך ב"ש אומרים יחזור למקומו
ויברך וב"ה אומרים יברך במקום שזכר ועד מתי מכרך יעד כדי שיתעבל
המזון שבמעיו (א) כא להן יין אחר המזון אם אין שם אלא אותו כוס בית
שמאי אומרים מכרך על היין ואח"כ מכרך על המזון ובית הלל אומרים
למכרך על המזון ואח"כ מכרך על היין ועונין אמן אחר ישראל המכרך
ואין עונין אמן אחר כותי המכרך עד שישמע כל הברכה כולה: גמ' יחנו
רבנן דברים שבין ב"ש וב"ה בסעודה ב"ש אומרים מכרך על היום ואח"כ
מכרך על היין שהיום גורם לין שיבא וכבר קדש היום ועדיין יין לא נא
ב"ה אומרים מכרך על היין ואח"כ מכרך על היום שהיין גורם לקדושה
שתאמר (ב) דבר אחר ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר
ושאינו תדיר תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה מאי ד"א וכי תימא תדירה
והכא חדא ה"נ תרתי נינהו ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה
תדיר ושאינו תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה פשיטא דהא נפקא
בת קול איבעית אימא קודם בת קול ואיבעית אימא לאחר בת קול
ורבי

אין מסתיר על כוס של ברכה...
ב) לומר של יסוד דעת המבין...
ג) כוס של ברכה...
ד) כוס של ברכה...
ה) כוס של ברכה...
ו) כוס של ברכה...
ז) כוס של ברכה...
ח) כוס של ברכה...
ט) כוס של ברכה...
י) כוס של ברכה...

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים וכו' בסעודה. שמלקו
בהלכות סעודה: מכרך על
היוס. בקידוש סעודת וימים: כוונס:
ואחר כך מוזנין אס כפוס. יין הנכא
לפני המזון כדלמדין פניקס יליל
מכרכין (לפני ג) הסכו אע"פ שנטל
כו' הכילו להס יין וכו' וקלמרי ג"ש
נטלין לידים ואחר כך שומים את
הכוס ואוכלים סעודתם בהיהא נטילה
ז"ה אומרים מוזנין את הכוס ושומין
אזומו ואחר כך נטלין לידים. וטעמא
דמזויהו מפרש בגמרא: מקנה ידיו
במפס. מנטילת מים ראשונים:
ומניה על השולחן. מקנה זה ידיו
תמיד מנוהמת התבשיל: ז"ה אומרים.

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים שבין בית שמאי ובין בית הלל בסעודה ב"ש אומרים מכרך
על היום ואח"כ מכרך על היין וב"ה אומרים מכרך על היין ואחר כך
מכרך על היום ב"ש אומרים נטלין לידים ואח"כ מוזנין את הכוס וב"ה אומרים
מוזנין את הכוס ואח"כ נטלין לידים ב"ש אומרים מקנה ידיו במפה ומניחה
על השלחן וב"ה אומרים על הכסת ב"ש אומרים מכרכין את הבית ואח"כ
נטלין לידים וב"ה אומרים נטלין לידים ואח"כ מכרכין את הבית ב"ש
אומרים נר ומזון כשמים והכדלה וב"ה אומרים נר וכשמים מזון והכדלה
ב"ש אומרים שברא מאור האש וב"ה אומרים ב"רא מאורי האש אין
מכרכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם ולא על הנר ולא על הבשמים
של מתים ולא על הנר ולא על הבשמים של ע"ז ואין מכרכין על הנר
עד שיאורו לאורו מי שאכל ושכח ולא בירך ב"ש אומרים יחזור למקומו
ויברך וב"ה אומרים יברך במקום שזכר ועד מתי מכרך יעד כדי שיתעבל
המזון שבמעיו (א) כא להן יין אחר המזון אם אין שם אלא אותו כוס בית
שמאי אומרים מכרך על היין ואח"כ מכרך על המזון ובית הלל אומרים
למכרך על המזון ואח"כ מכרך על היין ועונין אמן אחר ישראל המכרך
ואין עונין אמן אחר כותי המכרך עד שישמע כל הברכה כולה: גמ' יחנו
רבנן דברים שבין ב"ש וב"ה בסעודה ב"ש אומרים מכרך על היום ואח"כ
מכרך על היין שהיום גורם לין שיבא וכבר קדש היום ועדיין יין לא נא
ב"ה אומרים מכרך על היין ואח"כ מכרך על היום שהיין גורם לקדושה
שתאמר (ב) דבר אחר ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר
ושאינו תדיר תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה מאי ד"א וכי תימא תדירה
והכא חדא ה"נ תרתי נינהו ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה
תדיר ושאינו תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה פשיטא דהא נפקא
בת קול איבעית אימא קודם בת קול ואיבעית אימא לאחר בת קול
ורבי

אין מסתיר על כוס של ברכה...
ב) לומר של יסוד דעת המבין...
ג) כוס של ברכה...
ד) כוס של ברכה...
ה) כוס של ברכה...
ו) כוס של ברכה...
ז) כוס של ברכה...
ח) כוס של ברכה...
ט) כוס של ברכה...
י) כוס של ברכה...

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים וכו' בסעודה. שמלקו
בהלכות סעודה: מכרך על
היוס. בקידוש סעודת וימים: כוונס:
ואחר כך מוזנין אס כפוס. יין הנכא
לפני המזון כדלמדין פניקס יליל
מכרכין (לפני ג) הסכו אע"פ שנטל
כו' הכילו להס יין וכו' וקלמרי ג"ש
נטלין לידים ואחר כך שומים את
הכוס ואוכלים סעודתם בהיהא נטילה
ז"ה אומרים מוזנין את הכוס ושומין
אזומו ואחר כך נטלין לידים. וטעמא
דמזויהו מפרש בגמרא: מקנה ידיו
במפס. מנטילת מים ראשונים:
ומניה על השולחן. מקנה זה ידיו
תמיד מנוהמת התבשיל: ז"ה אומרים.

הדרן עלך שלושה שאכלו

אלו דברים שבין בית שמאי ובין בית הלל בסעודה ב"ש אומרים מכרך
על היום ואח"כ מכרך על היין וב"ה אומרים מכרך על היין ואחר כך
מכרך על היום ב"ש אומרים נטלין לידים ואח"כ מוזנין את הכוס וב"ה אומרים
מוזנין את הכוס ואח"כ נטלין לידים ב"ש אומרים מקנה ידיו במפה ומניחה
על השלחן וב"ה אומרים על הכסת ב"ש אומרים מכרכין את הבית ואח"כ
נטלין לידים וב"ה אומרים נטלין לידים ואח"כ מכרכין את הבית ב"ש
אומרים נר ומזון כשמים והכדלה וב"ה אומרים נר וכשמים מזון והכדלה
ב"ש אומרים שברא מאור האש וב"ה אומרים ב"רא מאורי האש אין
מכרכין לא על הנר ולא על הבשמים של עכו"ם ולא על הנר ולא על הבשמים
של מתים ולא על הנר ולא על הבשמים של ע"ז ואין מכרכין על הנר
עד שיאורו לאורו מי שאכל ושכח ולא בירך ב"ש אומרים יחזור למקומו
ויברך וב"ה אומרים יברך במקום שזכר ועד מתי מכרך יעד כדי שיתעבל
המזון שבמעיו (א) כא להן יין אחר המזון אם אין שם אלא אותו כוס בית
שמאי אומרים מכרך על היין ואח"כ מכרך על המזון ובית הלל אומרים
למכרך על המזון ואח"כ מכרך על היין ועונין אמן אחר ישראל המכרך
ואין עונין אמן אחר כותי המכרך עד שישמע כל הברכה כולה: גמ' יחנו
רבנן דברים שבין ב"ש וב"ה בסעודה ב"ש אומרים מכרך על היום ואח"כ
מכרך על היין שהיום גורם לין שיבא וכבר קדש היום ועדיין יין לא נא
ב"ה אומרים מכרך על היין ואח"כ מכרך על היום שהיין גורם לקדושה
שתאמר (ב) דבר אחר ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה תדיר
ושאינו תדיר תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה מאי ד"א וכי תימא תדירה
והכא חדא ה"נ תרתי נינהו ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה
תדיר ושאינו תדיר קודם והלכה כדברי ב"ה פשיטא דהא נפקא
בת קול איבעית אימא קודם בת קול ואיבעית אימא לאחר בת קול
ורבי